

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Резніченко Н. А.

*викладач кафедри легкої атлетики,
зимових видів та велосипедного спорту,
Національний університет фізичного виховання і спорту України
м. Київ, Україна*

Смірнова З. Д.

*старший викладач кафедри легкої атлетики,
зимових видів та велосипедного спорту,
Національний університет фізичного виховання і спорту України
м. Київ, Україна*

Хуртік Д. В.

*кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
старший викладач кафедри легкої атлетики,
зимових видів та велосипедного спорту,
Національний університет фізичного виховання і спорту України
м. Київ, Україна*

Вступ. У сучасному етапі розвитку суспільства фізична культура виступає як важлива і самостійна галузь загальної культури. Її основна мета полягає у підтримці та зміцненні здоров'я людини, стимулюванні творчої активності та продовженні її життя, а також у всебічному та гармонійному розвитку особистості, що відображається у різних сферах суспільної, професійної та індивідуальної діяльності. Фізична культура, як навчальна дисципліна, має складну структуру, яка охоплює вплив на фізіологічні системи організму, його нервово-емоційну та когнітивну сфери. Такий підхід спрямований на покращення фізичних, моральних і вольових якостей, а також на формування психологічної стійкості.

Постановка проблеми. У процесі навчання фізичної культури студенти отримують систематичний вплив під керівництвом викладачів з метою розуміння соціального значення фізичної культури і спорту в умовах професійної діяльності. Зміст курсу регулюється навчальними програмами, законодавством про фізичну культуру і спорт, Державним освітнім стандартом та іншими нормативними актами, які визначають цілі, завдання, засоби виховання, а також конкретні вимоги.

Мета дослідження полягає в аналізі сучасних тенденцій розвитку галузі фізичної культури в закладах вищої освіти та навчальних закладах загальноосвітнього рівня.

Виклад основного матеріалу. Необхідність перегляду освітньої сфери України для підвищення якості фізичної культури учнів та студентів обумовлена низкою проблем, що виникли в системі фізкультурної освіти протягом останніх десятиліть. Зміни викликали пандемія COVID-19 та агресія росії, що призвели до повномасштабної війни, а також нові виклики післявоєнного періоду, які поставили перед випускниками середніх та вищих навчальних закладів нові завдання. Ці обставини вимагають переосмислення головних напрямків реформування та модернізації системи фізкультурної освіти [2, с. 67].

Після аналізу існуючих проблем у сфері вищої освіти варто відзначити, що фізична культура була відчужена від навчальних планів університетів, що призвело до зменшення кількості годин, відведених на цей предмет, та скасування обов'язкового підсумкового контролю.

Крім того, були закриті або реорганізовані кафедри фізичного виховання. Це призвело до того, що багато викладачів і студентів втратили зацікавленість у фізичній культурі як навчальній дисципліні, а студенти зменшили увагу до свого фізичного розвитку, що відобразилося на їхніх показниках фізичного стану та підготовленості. Перехід на дистанційне навчання через пандемію COVID-19 та війну також створив проблеми, пов'язані з неможливістю забезпечення рухової активності для студентів.

Ще однією проблемою є застарілість програмного забезпечення та недостатня підготовка викладачів та студентів до використання сучасного софту. Деякі керівники кафедр фізичного виховання не мають необхідної кваліфікації та не виконують належно науково-дослідної та методичної роботи.

У Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 р., затвердженій Постановою Кабінету Міністрів України № 1089 від 4 листопада 2020 р., визначені деякі загальні завдання, які планується розв'язати для покращення ситуації з фізичним вихованням школярів і студентів: до них належать розробка нових підходів до проведення занять з фізичної культури (з акцентом на виховання прихильності молоді до здорового способу життя), посилення відповідальності керівників освітніх закладів за забезпечення належного рівня рухової активності учнів і студентів, проведення спортивних заходів різного рангу.

Ми вважаємо, що майбутнє галузі фізичної культури в закладах освіти пов'язане за впровадженням нових модулів, що будуть спрямовані на досягнення високого рівня фізичної підготовленості, будуть враховувати професійний рівень педагогів і мотиваційні пріоритети учнів. Зміст нових модулів необхідно буде наповнити новими, іноді специфічними видами рухової діяльності – з метою використання відповідних національних традицій і посилення

військово-фізичної підготовки на тлі необхідності посилення обороноздатності країни, враховуючи загрозливі тенденції зниження рівня фізичної підготовленості школярів.

З огляду на ці ж тенденції актуалізуються питання, по-перше, уточнення переліку обов'язкових знань, умінь і навичок фахівця з фізичної культури відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня, по-друге, розробки ефективних методів контролю фізичної підготовленості учнів і студентів і контролю якості викладання дисципліни «фізична культура». Важливо загострити увагу на тому, що при оцінюванні школярів і студентів на першому плані повинні бути не формальні показники успішності, а результати порівняння сьогоднішніх досягнень учня чи студента з учорашніми.

При такому підході неможливо розумно планувати інтенсивність фізичних навантажень протягом навчального року. Отже, слід знову ввести навчальні нормативи фізичної підготовленості школярів різних вікових категорій, за показниками яких можна буде визначати початковий, середній, достатній або високий рівні фізичної підготовленості та успішності навчання з фізичної культури. Також необхідно відмовитися від орієнтації на «середнього учня» і перейти до індивідуалізованих методів контролю [1, с. 18].

Шкільні уроки фізичної культури повинні відповідати трьом основним вимогам (правилам): 1) забезпечувати умови для оптимальної рухової активності учнів; 2) викликати в них інтерес до занять; 3) сприяти педагогічному контакту між учнями та вчителями. Важливо буде також активніше залучати школярів до позаурочних форм фізкультурно-спортивної роботи (самостійні заняття, шкільні змагання, участь у групах загальної фізичної підготовки тощо), проводити багатоступеневі комплексні спортивно-масові заходи і змагання, організовувати при закладах середньої освіти спеціалізовані класи з різних видів спорту з поглибленим навчально-тренувальним процесом.

У контексті російської агресії виникає необхідність організації комплексної військово-фізичної підготовки старшокласників, що передбачає інтеграцію допризовної фізичної підготовки з міркуваннями щодо підготовки резерву для майбутніх потреб українських військ. Актуальність модернізації системи шкільної фізкультурної освіти визначається поступовим переходом на змішану соціально-особистісну модель. Ця модель поєднує найбільш значущі аспекти соціально-орієнтованої та особистісно-орієнтованої парадигм, зокрема, збільшену увагу до соціально-спрямованої та військово-прикладної фізичної підготовки. Застосування особистісно-орієнтованої складової дозволить максимально розкрити внутрішній фізичний і психічний потенціал школярів під час занять з фізичної культури.

Крім того, важливо використати передовий досвід країн Європейського Союзу, де підходи до фізичної культури школярів та студентів були впроваджені й удосконалені протягом десятиліть,

зокрема, в Німеччині, Франції, Італії та інших країнах. Ці країни відзначаються особистісним підходом до фізичної культури, спрямованої на гармонійний розвиток особистості у різних сферах, включаючи соціальну, когнітивну та емоційну.

Ми розуміємо, що запровадження таких нововведень буде потребувати інтенсифікації всього навчально-виховного процесу та значного розширення змісту фізичної культури за рахунок впровадження нових форм рухової активності. З іншого боку, елементи особистісно-орієнтованої моделі дозволять ефективно застосовувати диференційований та індивідуальний підходи до фізичної культури, уникнути надмірної утилітаризації навчально-виховного процесу та директивних методів управління навчальною діяльністю, а також враховувати внутрішні мотиви особистісного розвитку кожного учня.

Щодо модернізації системи фізичної культури в закладах вищої освіти, то вона має охопити три основні напрями роботи: фізичне виховання, студентський спорт та активне дозвілля. Залишається предметом дискусії питання про впровадження обов'язкової форми фізичної культури на молодших курсах. Деякі фахівці та експерти настоюють на доцільності використання двох форм залучення студентської молоді до фізичної культури – обов'язкової та добровільної.

Висновки. У контексті модернізації шкільної фізичної культури ми визначили, що перехід до змішаної соціально-особистісної моделі буде сприяти як кращому задоволенню соціальних потреб, так і більш гармонійному розвитку особистості школяра в різних сферах. Важливо також активізувати використання диференційованих та індивідуальних підходів у системі фізичної культури студентів вищих навчальних закладів. Потрібно ретельно визначити роль обов'язкової та добровільної форм викладання фізичної культури, а також здійснити заходи для розвитку творчого потенціалу студентів за допомогою інтегрального підходу та впровадження інноваційних технологій.

Література

1. Бондарчук М., Тулайдан В. Перспективи модернізації освітньої галузі України в контексті підвищення якості фізичного виховання школярів і студентів. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*, 2023. № 2(53), С. 17–21. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2023.53.17-21>.

2. Круцевич Т. Ю., Пангелова Н. Є., Москаленко Н. В. Фізичне виховання в закладах освіти: сучасний стан і реалії сьогодення. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2023. № 1. С. 67–77.